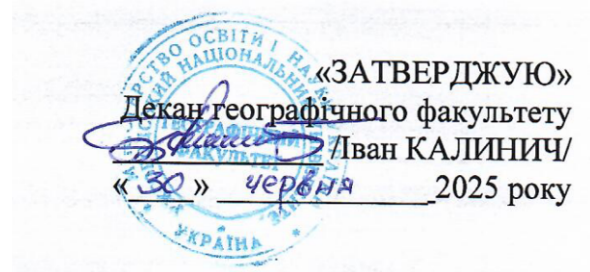

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЕОМОРФОЛОГІЯ ТА ПАЛЕОГЕОГРАФІЯ ПЛЕЙСТОЦЕНУ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	Е “Природничі науки, математика та статистика”
Спеціальність	Е4 “Науки про Землю”
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	обов’язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Геоморфологія та палеогеографія плейстоцену» для здобувачів вищої освіти галузі знань Е «Природничі науки, математика та статистика» спеціальності Е4 «Науки про Землю», освітньої програми «Географія».

Укладач: Микита Михайло Михайлович, доцент, кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

протокол № 13 від «2» червня 2025 р.

Завідувач кафедри М. Салюк Мар'яна САЛЮК

Схвалено методичною комісією географічного факультету

протокол № 11 від «27» червня 2025 р.

Голова методичної комісії Людвиг Потш Людвиг ПОТШ.

© Микита М.М., 2025 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 135	2-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,7 самостійної роботи студента – 3,4	III	III
	Лекції:	
	38 год.	16 год.
	Практичні (семінарські):	
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	28 год.	6 год.
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота:	
	69 год.	113 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Геоморфологія та палеогеографія плейстоцену**» є вивчення морфології, морфометрії, морфоструктурного аналізу рельєфу, дослідженні геоморфологічних процесів як основних чинників рельєфоутворення та реконструкції фізико-географічних умов у минулі геологічні періоди.

Завдання вивчення освітнього компонента:

- знання теоретичних та методологічних основ освітнього компонента;
- здатність аналізувати ендегенні процеси та їх прояв у рельєфі земної кулі;
- оволодіти знаннями аналізу морфоструктур і морфоскульптур;
- засвоєння поняття про морфологію, генезис, вік і динаміку рельєфу;
- здатність аналізувати гірські породи та їх вплив на динаміку формування рельєфу;
- формування знань про географічне поширення екзогенних процесів;
- вивчення геологічних наслідків взаємодії морфоструктур і морфоскульптур;
- виявляти фактори антропогенного впливу на формування сучасного рельєфу;
- розгляд реконструкції палеогеографічних обстановок минулих геологічних епох.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умовами недостатності інформації.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Навички забезпечення безпеки життєдіяльності.

ЗК 11. Прагнення до збереження природного навколишнього середовища.

ЗК 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ФК 1. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему.

ФК 2. Здатність застосовувати базові знання фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні Землі та її геосфер.

ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК 4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні геосфер.

ФК 5. Здатність до всебічного аналізу складу і будови геосфер.

ФК 6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

ФК 8. Здатність самостійно досліджувати природні матеріали (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і звітувати про результати.

ФК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

ФК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їх властивості та притаманні їм процеси.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Геоморфологія та палеогеографія плейстоцену**» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми «Географія»:

ОК 17 «Геологія загальна та історична»;

ОК 16 «Загальне землезнавство»;

ОК 15 «Картографія з основами топографії».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітніх програм “Географія”, вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання (РН):

Програмні результати навчання	Шифр РН
Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю.	РН 1
Використовувати усно і письмово професійну українську мову.	РН 2
Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в області наук про Землю.	РН 4
Вміти проводити польові та лабораторні дослідження	РН 5
Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад Землі як планетарної системи та її геосфер.	РН 6
Застосовувати моделі, методи і дані фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних процесів формування і розвитку геосфер.	РН 7
Обґрунтовувати вибір та використовувати польові та лабораторні методи для аналізу природних та антропогенних систем і об’єктів.	РН 8
Вміти виконувати дослідження геосфер за допомогою кількісних методів аналізу.	РН 9
Аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.	РН 10
Впорядковувати і узагальнювати матеріали польових та лабораторних досліджень.	РН 11
Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних.	РН 15
Застосування набутих знань, умінь і практичних навичок для з’ясування стану раціонального використання природних ресурсів території та її соціально-економічного розвитку із використанням місцевих ресурсів.	РН 16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Геоморфологія та палеогеографія плейстоцену»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
У процесі вивчення дисципліни здобувач повинен знати теоретичні основи курсу, зв'язок дисципліни з іншими науками природничого циклу, історію становлення та розвитку.	РН 1, 2
Знати явища, які пов'язані з ендогенними та екзогенними процесами; морфологію, генезис та вік рельєфу на глобальному та регіональному рівнях.	РН 10
Володіти знаннями про особливості взаємозв'язку морфоструктур і морфо-скульптур.	РН 6, 10
Знати історичні події у формуванні основних рис рельєфу Землі, а також фізичні властивості гірських порід та їх вплив на формування рельєфу, зміни які відбувається у зв'язку з природними та антропогенним впливом.	РН 6, 10
Розуміти чинники і закономірності формування та розповсюдження різних форм рельєфу; знати діагностичні ознаки та методи дослідження форм рельєфу.	РН 5, 15
Володіти методикою складання геолого-геоморфологічних профілів; будувати геоморфологічну карту.	РН 4, 5, 7, 8, 9, 15
Описувати різноманітні форми рельєфу різних регіональних рівнів, здійснювати геоморфологічну характеристику територій використовуючи спеціальну термінологію.	РН 4, 5, 6, 8
Використовувати набуті знання під час польових навчальних практик, у професійній діяльності, формувати відповідальне ставлення до природи.	РН 2, 9, 11, 16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, розповідь, інструктаж), лабораторні роботи, наочні методи (ілюстрації, демонстрації).

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- екзамен;
- поточне усне опитування;
- модульне опитування;
- виконання лабораторних робіт;
- спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання лабораторних робіт, усне опитування на лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота з тем змістовного модуля.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен у формі усної перевірки знань (екзаменаційні білети мають три теоретичні питання).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	СР	45	100
5	5	5	5	5	10	10	10		

T1, T2 ... – теми лабораторних робіт

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	СР	45	100
5	5	5	5	5	10	10	10		

T1, T2 ... – теми лабораторних робіт

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Лабораторно-практичні заняття	7	45	7	45
Самостійна робота (реферат, проект)	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	45	1	45
Разом	9	100	9	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «**Геоморфологія та палеогеографія плейстоцену**» проводиться двічі на семестр, згідно розкладу модульних контролів визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До початку модульної контрольної роботи здобувачі мають мати поточні підсумкові бали за лабораторні роботи та самостійну роботу.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на три теоретичних запитання, які оцінюються по 15 балів кожне. Максимальна кількість балів одержаних під час контрольної роботи становить 45.

Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці (менше зазначеної в п.5), проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються. Здобувачі, які не були присутні (з поважних причин, якщо це підтверджено документально) також повинні скласти модульну контрольну роботу протягом двох тижнів.

Під час другого модульного підсумкового контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених здобувачем освіти. Якщо здобувач набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами підсумкових модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі, якщо здобувач бажає поліпшити свою оцінку, він складає екзамен за всією програмою навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання модульного циклу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка: національна та ECTS	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно А	Здобувач дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання здобувач застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
82-89	Добре В	Здобувач повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань здобувач застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою
74-81	Добре С	Здобувач розкрив теоретичні питання, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.
64-73	Задовільно D	Здобувач розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань здобувач припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння матеріалу.
60-63	Задовільно E	Здобувач неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань здобувач припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі.
35-59	Незадовільно FX	Здобувач не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий здобувач виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	Незадовільно F	Здобувач, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий здобувач не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «Геоморфологія та палеогеографія плейстоцену» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни,

встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю усна за змістом і структурою екзаменаційних білетів.

Якщо здобувач за результатами підсумкового модульного контролю набрав 60 і більше балів, а на іспиті отримав менше 60 балів, то викладач має право з метою з'ясування повноти оволодіння програмою дисципліни, сформованості умінь та навичок, поставити додаткові питання в межах програми навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем з врахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання. Під час відповіді на питання екзаменаційного білета враховується чіткість, логічність і послідовність викладу матеріалу, культура мовлення, уміння аналізувати, порівнювати, робити узагальнення та висновки.

Критерії оцінювання зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на першому занятті.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Геоморфологія як наука. Ендогенні і екзогенні чинники, процеси і форми рельєфу.

Тема 1. Основні методологічні положення геоморфології та етапи її становлення. Об'єкт, предмет і методи геоморфології. Зв'язки геоморфології з іншими природничими науками, її місце у системі геолого-географічних наук. Наукові й прикладні напрями сучасної геоморфології. Історія розвитку науки. Роль вітчизняних і зарубіжних дослідників у становленні та розвитку геоморфології. Сучасна українська геоморфологічна школа.

Тема 2. Загальні закономірності будови рельєфу Землі. Поняття про морфологію, генезис, вік і динаміку рельєфу. Класифікація рельєфу. Класифікація геоморфологічних процесів.

Тема 3. Ендогенні чинники рельєфотворення. Будова земної кори та її вплив на формування планетарних форм рельєфу. Тектонічні рухи, їх безпосередня й опосередкована роль у рельєфотворенні.

Тема 4. Властивості гірських порід і їх вплив на формування рельєфу. Геологічна будова та вплив її на перебіг рельєфотворювальних процесів. Утворення певних форм рельєфу земної поверхні. Особливості гірських порід, їхній вплив на формування рельєфу. Магматизм, його різновиди та вплив на генезис і зміни нерівностей земної поверхні

Тема 5. Екзогенні процеси і морфоскульптури та їх географічне поширення. Загальні положення. Вивітрювання і формування рельєфу. Флювіальні процеси і створені ними форми рельєфу.

Тема 6. Гляціальні і криогенні геоморфологічні процеси. Гляціальні процеси і відповідні форми рельєфу земної поверхні. Криогенні процеси і зумовлені ними форми рельєфу.

Тема 7. Еолові і карстові морфоскульптури та схилі процеси рельєфотворення. Аридні процеси й еолова морфо скульптура. Карст і карстова морфо скульптура. Схилі процеси і рельєф схилів.

Тема 8. Екзогенні процеси на дні океанів і утворювані ними морфоскульптури. Берегові процеси і форми рельєфу. Роль широтної зональності у функціонуванні рельєфоутворювальних процесів. Зональність морфоскульптури Землі.

Змістовий модуль 2.

Взаємодія морфоструктур й морфоскульптур Землі. Палеогеографія як наука.

Тема 9. Взаємодія морфоструктури й морфоскульптури Землі та її геоморфологічні наслідки. Денудація й акумуляція, їх суть і значення у розвитку рельєфу. Рельєф як результат взаємодії ендо- та екзогенних чинників і відповідних геоморфологічних процесів. Взаємозв'язки морфоструктур і морфоскульптур у часі й просторі. Ярусність рельєфу. Поняття про глобальні геоморфологічні рівні, поверхні вирівнювання, регіональні геоморфологічні рівні.

Тема 10. Рельєф, створений діяльністю людини та за її участі (антропогенний рельєф). Загальні поняття про масштаби господарської діяльності людини та вплив її на рельєф. Зміни рельєфу, зумовлені господарською діяльністю людини, та їх морфологічний вияв.

Тема 11. Методи польових геоморфологічних досліджень і геоморфологічне картографування. Етапи і види геоморфологічного дослідження. Методи польових геоморфологічних досліджень. Методика великомасштабного геоморфологічного картографування.

Тема 12. Палеогеографія як наука. Становлення палеогеографії. Головні завдання палеогеографії. Геологічні методи, які використовують в палеогеографії.

Тема 13. Динамічна палеогеографія. Головні завдання та суть методу. Ритмічність і циклічність осадових товщ; перерви в осадконакопиченні та їхня роль в палеогеографії. Ознаки континентальних розмивів та методи їхнього встановлення.

Тема 14. Реконструкція обстановок осадонакопичення і клімату минулих епох. Реконструкція морських ландшафтів і динаміки морського середовища. Головні риси континентального осадонакопичення. Реконструкція континентальних палеоландшафтів.

Тема 15. Палеобіогеографічне районування. Палеогеографічні обстановки на території України у фанерозої. Палеогеографічні особливості докембрію та палеозою. Палеогеографічні особливості мезозою. Палеогеографічні особливості кайнозою, зокрема, неогену та четвертинного періоду.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: <i>денна</i>					
	Усього	у тому числі				
лекції		лабораторні	практичні (семінарські)	індивідуальна робота	самостійна робота	
3-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Основні методологічні положення геоморфології та етапи її становлення.	6	2				4
Тема 2. Загальні закономірності будови рельєфу Землі.	12	4	2			6
Тема 3. Ендогенні чинники рельєфотворення.	8	2	2			4

Тема 4. Властивості гірських порід і їх вплив на формування рельєфу.	10	4	2			4
Тема 5. Екзогенні процеси і морфоскульптури та їх географічне поширення.	8	2	2			4
Тема 6. Гляціальні і криогенні геоморфологічні процеси.	8	2	2			4
Тема 7. Еолові і карстові морфоскульптури та схилі процеси рельєфотворення.	8	2	2			4
Тема 8. Екзогенні процеси на дні океанів і утворювані ними морфоскульптури.	7	2	1			4
Модульна контрольна робота	1		1			
Разом за модуль	68	20	14			34
Модуль 2						
Тема 9. Взаємодія морфоструктури й морфоскульптури Землі та її геоморфологічні наслідки.	13	4	2			7
Тема 10. Рельєф, створений діяльністю людини та за її участі (антропогенний рельєф).	8	2	2			4
Тема 11. Методи польових геоморфологічних досліджень і геоморфологічне картографування.	8	2	2			4
Тема 12. Палеогеографія як наука.	8	2	2			4
Тема 13. Динамічна палеогеографія.	8	2	2			4
Тема 14. Реконструкція обстановок осадо-накопичення і клімату минулих епох.	8	2	2			4
Тема 15. Палеобіогеографічне районування.	11	4	1			6
Модульна контрольна робота	3		1			2
Разом за модуль	67	18	14			35
Разом за семестр	135	38	28			69

(заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: <i>заочна</i>					
	Усього	у тому числі				
		лекції	лабораторні	практичні (семінарські)	індивідуальна робота	самостійна робота
3-й семестр						
Тема 1. Основні методологічні положення геоморфології та етапи її становлення.	8	1				7
Тема 2. Загальні закономірності будови рельєфу Землі.	9	1				8
Тема 3. Ендогенні чинники рельєфотворення.	9	1	1			7
Тема 4. Властивості гірських порід і їх вплив на формування рельєфу.	10	1	1			8
Тема 5. Екзогенні процеси і морфоскульптури та їх географічне поширення.	9	1	1			7
Тема 6. Гляціальні і криогенні геоморфологічні процеси.	8	1				7

Тема 7. Еолові і карстові морфоскульптури та схилі процеси рельєфотворення.	10	1	1			8
Тема 8. Екзогенні процеси на дні океанів і утворені ними морфоскульптури.	8	1				7
Тема 9. Взаємодія морфоструктури й морфоскульптури Землі та її геоморфологічні наслідки.	11	2	1			8
Тема 10. Рельєф, створений діяльністю людини та за її участі (антропогенний рельєф).	9	1	1			7
Тема 11. Методи польових геоморфологічних досліджень і геоморфологічне картографування.	10	1	1			8
Тема 12. Палеогеографія як наука.	8	1				7
Тема 13. Динамічна палеогеографія.	10	1	1			8
Тема 14. Реконструкція обстановок осадонакопичення і клімату минулих епох.	9	1				8
Тема 15. Палеобіогеографічне районування.	9	1				8
	135	16	6			113

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Морфологічна характеристика рельєфу а топографічною картою.	2	0,5
2	Горизонтальне розчленування рельєфу території.	2	0,5
3	Вертикальне розчленування рельєфу території.	2	0,5
4	Морфометричне оцінювання рельєфу місцевості	2	0,5
5	Вивчення генезису і віку рельєфу.	2	0,5
6	Методи визначення віку рельєфу та аналізу його головних генетичних категорій з використанням дрібномасштабних тематичних карт.	2	
7	Побудова геолого-геоморфологічного профілю.	2	0,5
8	Опис геолого-геоморфологічного профілю	2	0,5
9	Оформлення легенди геолого-геоморфологічного профілю.	2	0,5
10	З'ясування палеогеографічної обстановки формування гіпсометричного профілю.	2	0,5
11	Аналіз історії розвитку рельєфу на підставі даних геолого-геоморфологічного профілю.	2	0,5
12	Геоморфологічне картографування.	2	
13	Топографічна основа геоморфологічної карти.	2	0,5
14	Побудова геоморфологічної карти.	2	0,5
	Разом	28	6

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Зв'язок геоморфології з іншими науками	2	4
2	Класифікація морфодинамічних процесів	3	5
3	Кори вивітрювання різних кліматичних зон.	3	5
4	Обвали і обвальні схили. осипи і осипні схили.	2	5
5	Лавини і лавинні схили.	3	4

6	Відсідання і схили відсідання.	3	5
7	Зсуви і зсувні схили.	3	5
8	Вивчення поширення зсувів на території України та своєї області, міста та села.	3	5
9	Соліфлюкція і соліфлюкційні схили.	3	5
10	Дифлюкція і дифлюкційні схили.	3	5
11	Первинні і вторинні меандри.	3	4
12	Врізні меандри.	2	4
13	Класифікація меандр.	3	5
14	Типи заплав.	3	4
15	Асиметрія річкових долин і вододілів	3	5
16	Причини асиметрії річкових долин і вододілів.	3	4
17	Форми рельєфу утворені багаторічною мерзлотою.	2	4
18	Акумулятивні і денудаційні еолові форми рельєфу.	3	4
19	Форми рельєфу створені морськими водами.	2	4
20	Карст та причини його утворення	3	4
21	Карстові форми рельєфу в різних географічних зонах	3	5
22	Зв'язок геоморфології з іншими науками	3	5
23	Класифікація морфодинамічних процесів	3	4
24	Кори вивітрювання різних кліматичних зон.	3	5
25	Обвали і обвальні схили. Осипи і осипні схили.	2	4
	Разом	69	113

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: мультимедійний пристрій для проведення лекційних занять, персональні ноутбуки, планшети.

Інформаційні технології та засоби онлайн навчання: прикладні програми (MS Office 2010, MS Windows XP), система електронного навчання Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>, електронна пошта на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui>, сайт УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua>, інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

Обладнання: навчальні карти, атласи, прилади і матеріали кабінету геології (колекції мінералів та гірських порід тощо).

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Геоморфологія : навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти / Тетяна Сергіївна Павловська, Іван Платонович Ковальчук. – Луцьк : ВежаДрук, 2022. – 348 с. Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21605/1/Geomorfolohiia.pdf>
2. Мельничук Г.В. Геоморфологія з основами четвертинної геології : навч. Посіб. / Г.В. Мельничук, В.Г. Мельничук. – Рівнік : НУВГП, 2021. – 212 с.
3. Основи геоморфології: навчальний посібник/ уклад. О. І. Ситник, Д. О. Панкратенкова. - Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2016.-166 с. <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/5747/1/Osnovi%20geomorfologiyi.pdf>
4. Стецюк В.В., Ковальчук І.П. Основи геоморфології: навч. посібник . – К.: Вища школа, 2005. – 495 с.
5. Микита М.М. Практикум з курсу “Геоморфологія та палеогеографія плейстоцену” / Микита М.М. – Ужгород : Видав. УжНУ “Говерла”, 2020. – 68 с.

Допоміжна література

1. Байрак Г.Р., Гнатюк Р.М., Горпішний П.М., Хомин Я.Б. Практикум з курсу «Геоморфологія»: Навч.метод. посіб. – Львів: Видав.центр ЛНУ імені Івана Франка, 2015 – 86 с.
2. Мислюк О. О. Геологія з основами геоморфології [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. О. Мислюк, О. М. Хоменко ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2018. – 163 с. – режим доступу: <http://elib.chdtu.edu.ua/e-books/2832>
3. Екологічна геоморфологія України. Навчальний посібник / В.В.Стецюк, Г.І. Рудько, Г.І.Ткаченко. – К.: Вища школа, 2009. – 367 с.
4. Павловська Т. С. Геоморфологія: Терміни й поняття (коментар). Навч. посібник. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – 284 с.
5. Сіренко І.М. Динамічна геоморфологія. Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 263 с.
6. Колтун О.В. Вступ до геоморфології : Навчальний посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006 . – 80 с.
7. Мащенко О.М. Геоморфологія Ч.1. Рельєфоутворення: навч. посіб. для студ. спец. «Географія». – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2015. - 53 с.
8. Рельєф України. Навчальний посібник / Б.О. Вахушев, І.П.Ковальчук, О.О. Комлев, Я.С. Кравчук та ін. За заг. редакцією В.В.Стецюка. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 688 с. 18.
9. Василега В.Д. Геологія з основами геоморфології : навч. посіб. – Суми: СумДУ, 2008. - Ч.1. – 140 с., Ч.2. – 140 с., Ч.3. – 99 с.
10. Микита М.М. Методичні матеріали для виконання лабораторних робіт з курсу “Геологія загальна та історична” / Микита М.М. – Ужгород: Видав. ДВНЗ “УжНУ”, 2020. – 58 с.
11. Микита М.М. Морфоструктури та морфоскульптури Чоп-Мукачівської рівнини / М.М. Микита, М.Р. Салюк // Вісник Ужгородського ун-ту. Серія: Географія. Землеустрій. Природокористування., 2013. – Вип. 2. – С. 21 – 26.
12. Мукута М., Salyuk M., Slavik R., Karabiniuk M., Leta V. Characteristics of volcanic mountains morphostructure of Transcarpathia, Ukraine. *Forum geografic*, 2022. Vol. XXI, Issue 2. P. 97-108. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/51504>
13. Мукута М., Salyuk M., Chyniak V., Leta V., Zadorozhnyy A. Kamianytsia quarry as a geological training ground for geography students. *International Conference of Young Professionals GeoTerrace 2023*. 2023. Vol. 2023. P. 1-5. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/71309>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Підручники для вивчення навчальної дисципліни:
http://www.geol.univ.kiev.ua/lib/Lukienko_struct_geology.pdf
http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2574/Kurs_lekcij.PDF
<http://fs.onu.edu.ua/clients/client11/web11/metod/ggf/pedan.pdf>
http://old.geography.lnu.edu.ua/Strukt/Biblio/Prakt_lab/Metoduchka_geom/Metodycka_Praktykum.pdf
<http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/.pdf>
2. Освітні портали:
Сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
Наукометрична база Scopus. URL: <https://www.scopus.com/>
Оглядові геологічні карти. URL: <https://data.gov.ua/en/dataset/a0bfef42-e614-44aa-9219-6a4af55081d6/resource/0a878eda-8c29-4cfe-bd3a-4e732976da85>
Географічні карти України. URL: <https://geomap.land.kiev.ua/>
ДНВП «Картографія». Інтерактивна карта України.
URL:<https://kgf.com.ua/?route=extension/module/maps&mapid=glb>
<https://www.googleadservices.com/pagead/aclk>
<http://wikiinfo.mdpu.org.ua/index.php>
http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_autors_korostelev_aa/